

Fóton 1957-ben, a Károlyi-kastélyban nyitotta meg kapuit a gyermekváros, melynek feladata az állami gondoskodásba kerülő gyerekek gondozása, nevelése volt, és amely a hetvenes években már nyolcszáz gyerekeknek adott otthont. Úgy tűnt fel akkoriban, hogy hosszú életű lesz az intézmény, azonban a nyolcvanas évek közepén kezdődött társadalmi változások hatására megindult a magyar gyermekvédelem szerkezetének átalakulása. A korábbi, túlhangsúlyos közösségi nevelésre alapozott gondozó-nevelő munkát egyre inkább felváltotta az inkább egyénre szabott, alapjaiban humanisztikus, család- és gyermekközpontú, szükségletorientált gyermekvédelmi szakellátás. Az újabban Károlyi István Gyermekközpont elnevezésű intézményben ma százhusz gyerek és fiatal él, hét családias jellegű gyermekotthoni csoportban, illetve lakásotthonban. Egy csoportba nyolc-tizenkét, különböző életkorú leány és fiú tartozik. Életüket egy nevelő, egy gyermekvédelmi vagy gyógypedagógiai asszisztens és három gyermekfelügyelő szervezi, irányítja, segíti. A nagykorúságot elért 18–24 éve-

Ahol a pedagógiát a gyerek állapotához igazítják

■ Látogatás a fóti gyermekközpontban

sek számára – utógondozási céllal – két életkezdő otthonban kilenc, illetve tizenkét fiatal felnőttnek van hely.

Nemrégiben elkezdődött a szerkezetváltás második szakasz is Fóton. Azt mondja *Czikó Benjámín* igazgató, hogy a hagyomány fontosabb, ma is érvényes elemeit megőrizve olyan gyermekvédel-

mi szakellátó rendszer kialakításán dolgoznak, amely hosszú távon biztosíthatja egy korszerű, a szakmai kihívásoknak és a társadalmi igényeknek egyaránt megfelelő, a gyerekek érdekeit szolgáló gondozást-nevelést. Ennek érdekében a súlyos pszichés zavarokkal küzdő gyerekeknek és fiataloknak speciális gyermekotthon kialakítását tervezik uniós forrásokból. A tartósan beteg gyerekeknek három, állapotukhoz és korukhoz igazított, különleges ellátást nyújtó otthont alakítanak ki. Az elsőt 2005 novemberében adták át, a másodikat tavaly decemberben, a harmadikat pedig ez év végén szeretnék megnyitni.

Nem tudom, hány gyermeket kell speciálisan gondozni pszichés zavara miatt egy gyermekvédelmi intézményben, miképpen azt sem, mennyire tehető a különleges ellátást igénylők száma. Hogy Fóton érdemes-e nekik külön otthont kialakítani? Erre a kérdésre Czíkó Benjámin igazgató válaszol.

– Gyermekközpontunk fenntartója a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, ennélfogva az ország bármely gyermekvédel-

mi intézményéből fogadunk gyerekeket, tehát nemcsak a gyermekközpontunkban levőkkel kell számolnunk. Rendelet rögzíti, hogy egy ilyen csoportban legfeljebb nyolc gyerekkel lehet foglalkozni. Nem olcsó a különleges ellátás háttérének biztosítása. Noha dolgoznak nálunk konduktorok, gyógypedagógusok, pszichoterapeuták, szoros kapcsolatban vagyunk a Pető Intézettel, mi adunk otthont a lovasterápiával foglalkozó egyesületnek. Vanak szakembereink, megfelelően felszerelt helyiségeink, jó kapcsolataink a különleges gondozáshoz. Nem könnyű munka. Gondolja meg, mennyire kell ügyelni arra a tizenhárom éves gyerekre, aki márciusban súlyos szívbetegséget szenvedett át, vagy a táplálkozási rendellenességekkel küzdőkre, például a lisztérzékenyekre, és nem szoltam még arról a cukorbeteg gyerekről, aki naponta négyszer szúrja meg magát. Drága gondozási forma ez, de köte-

lességünk éilhetővé tenni az életet a tartósan beteg gyerekeknek is.

– **Meggyőzőtt a külön épület fontosságáról. Ámde nehezen hihető, hogy szintén külön otthon kell a súlyos pszichés zavarral küzdő, állami gondoskodásban lévő gyerekeknek.**

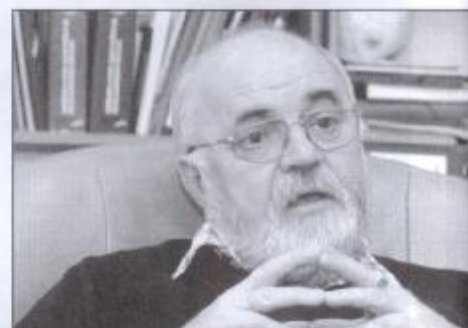
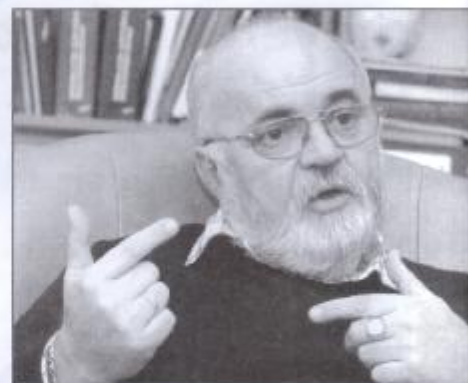
– Évről évre nő az önmagára és közvetlen környezetére egyaránt veszélyt jelentő, destruktívan megnyilvánuló, drogos, bűncselekménybe keveredett, pszichésen súlyosan zavart gyerekek száma. Az idevágó rendelkezés szerint őket legfeljebb két évre lehet kiemelni a közösségből, utána következik a visszaillesztésük. Két esztendő van „rendbehozatalukra”. Nekünk tehát olyan szakmai háttérről kell gondoskodni, amely alkalmas e nehéz feladat megoldására. Intézményünkben több mentálhigiénés szakember, szakpszichológus és részmunkaidőben gyermekpszichiáter dolgozik. Megjegyzem, gyermekpszichiáterből hiány van az országban. Tudtommal összesen nyolcvanvan vannak, de akad megye, amelyikben egy sincs. Közben egyre nő az antiszociális, speciális gondozást igénylő gyerekek száma.

– **Régen, a nyolcszáz gyerek között nem voltak pszichésen zavartak?**

– A társadalmi, gazdasági változásokkal járó nehézségek szinte „kitermelik” az ilyen gyerekeket. Az is tény, hogy amíg a közösségi nevelésen volt a hangsúly, addig a nyolcszáz gyerekből nem tűnt ki olyan egyértelműen az a húsz-harminc beilleszkedési, magatartási zavarokat mutató, problémás gyerek. Száz-húsból vagy egy családi otthoni közösségből mindez jobban kiténik, a kisebb csoport élesebben hozza felszínre a belső feszültségeket, konfliktusokat. Főként az egyénre szabott pedagógiai munka közepette.

– **Említette, hogy felvételi körzetük az egész ország. Hogyan döntenek el, kit vesznek fel a különleges otthonba, illetve kit nem?**

– Erről egy többféle szakembertől álló bizottságunk dönt. Elmondhatom, hogy

többszörös a túljelentkezés. Egészségügyi elfekvőkből, kórházakból egyaránt próbáltak hozzánk bejuttatni olyan genetikailag súlyosan sérülteket, akiknek mi sem tudjuk megadni a megfelelő kezelést, terápiás hátteret.

- Azt mondta, jó szakemberek dolgoznak a már megnyílt két különleges otthonban, és a hagyományos családi otthonokban is. Akkor mire volt jó a dolgozók szakmai képességének felmérése?

- A három új részleg megnyitásával számos új szakmai feladat adódott és adódik. Nem mindegy, kikre bizzuk a tennivalókat, ezért kidolgoztunk egy mérőrendszert, mely megmutatja, milyen motivációkkal, konfliktuskezelő készséggel, technikával, szakmai felkészültséggel, önismerettel, toleranciával stb. rendelkezik a nevelő és minden más dolgozó. Elgondolkodtató eredmények születtek. Kiderült, hogy speciális területre osztottunk be olyan nevelőt, akinek ehhez a munkához nincs motivációja, és fordítva, általános területre olyat, akinek a speciális munkája eredményesebb. Mindenki zárt borítékban kapta meg az eredményt, és előre tudattuk a dolgozókkal, hogy az eredmény célja nem a felmondás, hanem számára a legmegfelelőbb munkakör megtalálása. Meglepett, milyen jól fogadták a dolgozók ezt a felmérést, amely azt is megmutatta, kit milyen továbbképzésre érdemes és kell beírni.

Az, hogy két különleges otthon már működik Fóton, a Fóti Gyermekközpont Növendékeiért Alapítványnak is köszönhető. Ez az 1993-ban létrejött alapítvány – a kuratórium társelnöke *gróf Károlyi László és dr. Appel György* – ugyanis támogatja az intézmény törekvéseit, egy differenciált, a gyerekek szükségletein alapuló gyermekvédelmi ellátórendszer kialakítását.

Hajdanán a Nótanács ajándékozta a fotiaknak azt az épületet, amelyet átalakítva

Tetiák Eszter felvételei

decemberben adtak át a különleges nevelés céljaira. Az izléseken felújított és berendezett családi otthonban egy- és kétágyas szobákban alhat a nyolc gyerek. A mosdó és a vécé közös, ahogyan a konyha és a lakók kényelmére, szükségletére berendezett tágas nappali is. A szívbeteg fiatalember külön szobájában olvas, a cukorbeteg lány zenét hallgat, a többiekkel a nappaliban foglalkozik a családfelelős, *Majros Marianna* tanító, fejlesztő- és mentálhigiénés pedagógus. Épp egy gyönyörű arcú, élénk tekintetű, súlyosan mozgássérült lánykát segít talpra állítani. Sok műtét vár még *Magdikára*, amíg eljut majd az önálló járásig. Egyelőre csak az igyekezet olvasható ki a szeméből, és az akarat, melyet percenként táplál bele Marianna. Egy másik mozgássérült gyerek is igyekszik felállni a székéről. Sokszori próbálkozásra sikerül neki, mire széles mosollyal néz ránk és tanárára. Nem marad el a dicséret.

- Honnan a türelme ehhez a sziszifuszi munkához?

- Részben otthonról, hiszen édesanyám nyugdíjas tanító, részben a munka szeretetéből. Mindig szívesen intézked-

tem, szerveztem, kedvemre volt a pörgős munka.

- Ez pörgős lenne?

- Az bizony, hiszen százféle szakmából áll össze a tevékenységem. Igaz, vannak segítők, mint például a konduktorok, de igyekszem sokat tanulni tőlük, ellesni a szakmai fogásokat.

- Elég örömet ad ez a munka?

- Nekem igen, látom, hogy a rám bízott gyerekek számítanak a szeretetemre, törődésemre, és ha megkapják, hálásak érte. Jó tudni, hogy Magdika, ha túl lesz a műtéteken, járókerettel biztosan képes lesz járni, Karolina már tud ülni. Ezek apró, de jelentős eredmények.

- Mit szól a felméréshez?

- Megdöbbentett az eredmény. Tudniillik mind az általános, mind a sajátos területen maximális pontot értem el a teszttel. Ez egy kicsit megnövelte az önbizalmamat, világossá tette előttem, hogy jó területen dolgozom, ehhez vannak meg az adottságaim. Persze nem érzem magam eléggé képzettnak. Sokat kell még tanulnom, de legalább tudom, mely területeken képezem magam.

NOVÁK GÁBOR